

Planeringsunderlag 2025

Inledning

Planeringsunderlaget är kommunstyrelsens direktiv för arbetet med att ta fram ett förslag till verksamhetsplan för 2025. Planeringsunderlaget anger inriktningen för den långsiktiga och strategiska verksamhetsplaneringen.

Planeringsunderlaget utgår ifrån politiskt fattade beslut om politisk inriktning för mandatperioden med tillägg för kommunledningskontorets analys och rekommendationer utifrån bland annat verksamhets- och ekonomiuppföljning.

I planeringsunderlaget ska inriktningsmålen samt övriga förutsättningar för planeringsarbetet och ekonomiska planeringsförutsättningar för nämnderna fastställas.

Förslag till verksamhetsplan ska utarbetas utifrån planeringsunderlagets direktiv och inriktning. Förslaget ska innehålla mål, indikatorer, utvecklingsområden och budget för 2025 med plan för 2026-2027 samt investeringsplan för perioden 2025-2027.

Den politiska inriktningen för mandatperioden 2023-2026 framgår av verksamhetsplan 2023 med kompletteringar i verksamhetsplan 2024.

Täbys styrmodell

Styrmodellen omfattar hela kommunens organisation och innehåller delarna målstyrning, kvalitetsstyrning och ekonomistyrning. Kommunens verksamhet styrs av lagar och förordningar samt av de beslut som kommunfullmäktige och nämnder fattar. Grundläggande krav finns i kommunallagen och förvaltningslagen. Kommunens verksamheter regleras dessutom i speciallagar för olika områden, till exempel socialtjänstlagen, skollagen, miljöbalken och plan- och bygglagen.

Målkedjan i Täby kommun inleds med att kommunfullmäktige i enlighet med kommunallagen beslutar om vägledande inriktningsmål för kommunstyrelsen, nämnderna och bolagen. Inriktningsmålen är breda för att fånga upp kommunens vision och den politiska viljan och är vanligtvis knutna till mandatperioden. Kommunfullmäktige beslutar i samband med beslut om inriktningsmålen också om konkreta nämndmål med tillhörande indikatorer. Respektive verksamhet bryter sedan

ner nämndmålen till verksamhetsmål som konkretiseras i aktiviteter som ska genomföras för att nå målen.

Kommunens inriktningsmål

- Det är attraktivt och tryggt att leva och verka i Täby
- Täby är en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar kommun
- Verksamhet finansierad av Täby kommun håller hög kvalitet oavsett utförare

I verksamhetsplanen ska nämndernas mål tydligt kopplas till inriktningsmålen. Nämndernas mål ska vara tillräckligt specifika för att vara relevanta men ändå övergripande nog för att täcka in de olika delarna av den underliggande verksamheten. Antalet mål per nämnd ska vara begränsade. Nämndmålen bör vara desamma flera år i rad för att en utveckling ska kunna följas, eller i vissa fall, att säkerställa att en hög målnivå bibehålls. Nämndmålen förutsätts också ha en bäring på hållbarhetsmålen från översiktsplanen.

Utvecklingsområden

För planeringsperioden 2025-2027 finns gemensamma utvecklingsområden som alla nämnder behöver arbeta med för att inriktningsmålen ska kunna nås.

Jämförelser med andra kommuner ska användas för att identifiera områden att utveckla och ta del av goda exempel.

Kvalitet och effektivitet

Kvalitet och effektivitet utvecklas genom:

- att verksamheter bedrivs med hög kvalitet och inom budget så att skattepengarna används effektivt
- att kontinuerlig användning av både ekonomiska och kvalitativa nyckeltal sker så att jämförelser kan göras med kommunens egen utveckling över tid och med andra kommuners resultat
- att utfall från ekonomiska och kvalitativa nyckeltal relateras till varandra så att åtgärder kan vidtas i syfte att uppnå högre effektivitet
- att bästa tillgängliga kunskap används så att det finns underlag för att verksamheterna bedrivs på ett sätt som leder till hög kvalitet
- att strategiska beslut vad gäller exempelvis lokalnyttjande och inköp fattas med hänsyn taget till både kvalitet och kostnad

- att digitalisering används på ett sätt som bidrar till en högre effektivitet.

Service och bemötande

Service och bemötande utvecklas genom:

- att underlag från kontaktcenter används för att identifiera förbättringsåtgärder och ge underlag för åtgärder i alla verksamheter
- att invånarnas synpunkter och förslag bemöts, hanteras och återkopplas så att dessa leder till faktiska förbättringar i verksamheten eller tydligare information om kommunens verksamheter
- att nyheter och information förmedlas till invånarna i rätt tid och i rätt omfattning och att kommunens arbete blir förankrat och känt
- att verksamheter identifierar områden där behov av utveckling av bemötande finns och planerar åtgärder för att förbättra bemötandet.

Trygghet och säkerhet

Trygghet och säkerhet utvecklas genom:

- att arbetet med trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser prioriteras i alla verksamheter så att Täbyborna känner sig trygga i såväl sin vardag som i kommunens verksamheter och miljöer
- att ansvaret för säker informationshantering finns hos alla som hanterar informationstillgångar, med ett utvecklat informationssäkerhetsarbete och en god teknisk förmåga, så att Täbyborna ska känna förtroende för kommunens hantering av information
- att arbetet med att förebygga, motstå och hantera oönskade händelser sker i verksamheterna så att Täbyborna ska kunna ta del av sin kommunala service såväl i händelse av fredstida kriser som vid höjd beredskap och krig
- att åtgärder vidtas för att förebygga korruption, välfärdsbrott och otillbörlig påverkan.

Finansiella förutsättningar

De ekonomiska förutsättningarna har förändrats kraftigt och Sverige står inför stora utmaningar. De senaste årens inflations- och ränteuppgångar har lett till en ekonomisk inbromsning och svensk BNP har fallit. Sveriges kommuner och regioner (SKR) bedömer att BNP stiger 2024 men att tillväxten blir mycket svag.

Den höga inflationen har inneburit kraftigt ökade pensionskostnader och höga prisökningar i verksamheterna. SKR bedömer att både inflation och räntor är på väg ned både i Sverige och globalt.

Trots en tydlig försvagning av svensk ekonomi ligger sysselsättningen på en hög nivå, men arbetsmarknaden har bromsat in och SKR:s bedömning är att arbetslösheten fortsätter att stiga och antalet arbetade timmar minska, vilket ger ett svagt skatteunderlag 2024. En konjunkturturåterhämtning prognostiseras 2025 och därmed en ökad efterfrågan på arbetskraft.

Skatteunderlaget bedöms i nominella termer öka med 2,7 % under 2024. Det reala skatteunderlaget är negativt 2024 liksom det var 2023, för att sedan vända upp 2025.

Justeras skatteunderlaget för kostnadsökningen på grund av inflationen är utvecklingen betydligt mer bekymmersam då kommunernas köpkraft minskar. Innan 2023 har skatteunderlaget inte haft en negativ real utveckling sedan 2003.

Nyckeltal för den svenska ekonomin						
Procentuell förändring respektive procent (%)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	2,9	-0,2	0,6	2,8	2,5	1,8
Arbetade timmar	2,3	1,4	0,0	1,8	1,6	0,9
Arbetslöshet, andel av arbetskraften	7,5	7,6	8,7	8,8	8,1	7,8
Timlön, Nationalräkenskaperna	3,9	3,6	3,3	3,1	3,3	3,3
Timlön, Konjunkturlönestatistiken	2,7	3,8	3,8	3,5	3,3	3,3
Inflation, KPIF	7,7	6,0	2,3	1,8	1,9	2,0
Inflation, KPI	8,4	8,5	3,4	1,2	1,7	2,0
Befolkning, 15-74 år	0,5	0,6	0,5	0,6	0,5	0,4
Styrränta, värde vid årets slut, procent	2,5	4,0	3,0	2,0	2,0	2,2
Faktiskt skatteunderlag (nominellt)	5,8	5,1	2,7	4,9	4,2	4,0
Skatteunderlag, realt	1,7	-1,5	-1,4	4,6	2,6	0,8

Källa: SKR cirkulär och MakroNytt per februari 2024

För planperioden är det därför nödvändigt med fortsatt god budgetdisciplin. Inriktningen är att skatten är oförändrad men ska sänkas om utrymme finns. För att en fortsatt god ekonomisk hushållning ska uppnås finns det inte något utrymme för ofinansierade kostnadsökningar. Det innebär att kostnadsökningar utöver volymökningar ska finansieras genom effektiviseringar, omprioriteringar och sänkta kostnader.

Befolkningen prognostiseras fortsätta öka vilket medför ett fortsatt behov av att bygga ut den kommunala servicen. Investeringsnivån är högre än årets avskrivningar vilket skapar ett finansieringsbehov. Kommunen behöver ett fortsatt starkt resultat för att ha beredskap för oförutsedda kostnader och för att kunna skattefinansiera investeringar i

önskvärd omfattning. Den höga investeringsvolymen under planperioden kommer att innebära behov av nyupplåning och därmed ökade kapitalkostnader. En viktig utgångspunkt för utbyggnaden är att små och stora projekt ska bära sig ekonomiskt, inte enbart med avseende på nödvändig infrastruktur utan också utifrån ett verksamhetsperspektiv avseende driftkostnader och ersättning i form av peng. Utbyggnaden förutsätter ett årligt överskott för att kunna genomföras utan risktagning för kommande generationer.

Det är viktigt att kostnadsökningar inom alla verksamheter bromsas där det är möjligt och att samtliga verksamheter i kommunen ser över effektiviseringsmöjligheter så att insatserna för barn och vuxna kan tillgodoses med fortsatt ekonomi i balans.

Täbys finansiella mål

I Kommunallagens 11 kap 1 § regleras målen för den ekonomiska förvaltningen.

”Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2-6 §§. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen eller regionen. ...”

I 6 § anges att *”De finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning ska anges”*.

Vad gäller mål och riktlinjer anges i förarbetena att det är viktigt att dessa uttrycker realism och handlingsberedskap samt att de kontinuerligt utvärderas och omprövas. Lagstiftaren bedömde det inte vara meningsfullt att närmare reglera omfattning och innehåll i mål och riktlinjer. Beträffande de finansiella målen angavs i förarbetena att dessa måste utgå från vad som i normalfallet är att betrakta som god ekonomisk hushållning och därefter anpassas efter respektive kommuns egna förhållanden.

I förarbetena ges en relativt tydlig signal på vad som bör omfattas av de finansiella målen. Detta gäller resultatkrav med anledning av framtida kapacitetsbehov, det vill säga förmågan att även i framtiden producera eller tillhandahålla service på nuvarande nivå. Det finansiella resultatet måste vara tillräckligt stort för att nuvarande servicekapacitet ska kunna garanteras även för nästa generation, utan att denna ska behöva uttaxera en högre skatt för att få en likartad service.

Nedan redovisas kommunens långsiktiga finansiella mål.

Resultatmål

- Årets resultat efter justering för poster av engångskaraktär¹ ska uppgå till 3 % av kommunens intäkter från skatter, generella statsbidrag och utjämning.

Ett resultatmål på 3 % motsvarar 2025 ett resultat på ca 145 mnkr.

Skuldtak

- Kommunens långfristiga lån för egen räkning² får maximalt uppgå till 70 % av kommunens intäkter från skatter, generella statsbidrag och utjämning.

Taket motsvarar ett lån på ca 3 400 mnkr år 2025. Vid en normalränta på 3 % innebär det att cirka 2 % av kommunens intäkter går till räntekostnader. Vid maximal belåning kan inte lånen öka mer än vad intäkterna ökar. Om förutsättningarna för kommunens ekonomi kraftigt förändras kan en låneram som tillfälligt överstiger det fastställda skuldtaket behöva tillåtas. Skulle detta behövas ska det godkännas av kommunfullmäktige i vanlig ordning.

Soliditetsmål

- Kommunens soliditet enligt balansräkningen ska öka över tid

De tillgångar kommunen behöver för att driva verksamheten kan finansieras med egna medel eller lånade medel. Relationen mellan dem benämns soliditet, det vill säga hur stor andel av tillgångarna som finansierats med egna medel. Ur ett längre perspektiv bör kommunen ha en balanserad finansiering av tillgångarna, med andra ord en stabil soliditet.

För att kommunens skuldsättning inte ska öka för snabbt mot skuldtaket sätts ett mål som kräver oförändrad eller ökad soliditet.

Förutsättningar för att nå de ekonomiska målen

Ett resultat på tre procent kommer med stor sannolikhet kräva ytterligare effektiviseringar. Besked om statens budget kommer i budgetpropositionen i september 2024. Ett starkt resultat innebär en lägre upplåning (givet den höga investeringstakten).

En viktig komponent i kommunens ekonomiska planering är bedömningen om den framtida befolkningen i kommunen. Hur många som deltar i verksamheten påverkar dimensionering av personal, lokaler för den verksamhet som bedrivs i egen regi samt inslaget av externa aktörer. Kommunens intäkter styrs till största del av hur många personer som är folkbokförda den 1 november året innan budgetåret.

¹ Poster av engångskaraktär är resultat av händelser eller transaktioner som är tillfälliga under året och resultatet efter denna justering mäter hur kommunen klarar av att finansiera ordinarie verksamhet med skatteintäkter.

²Egen räkning avser lån som finansierar kommunens egen verksamhet.

Befolkningsstrukturen påverkar även utfallet i kostnadsutjämnings inom ramen för den kommunalekonomiska utjämnings.

Täbys befolkningsprognos utgår från befintlig befolkning, sedan görs bedömningar av antalet födda och avlidna. Utöver detta tillkommer en bedömning av hur många bostäder som kommer färdigställas och hur många som kommer att flytta in. Med hjälp av olika nyckeltal kan antalet personer i de nybyggda lägenheterna uppskattas.

I arbetet med verksamhetsplanen används befolkningsprognosen för att skatta de framtida volymerna i kärnverksamheten samt hur många personer som kommunen kan tillgodoräkna sig när det gäller beräkningen av skatter, generella statsbidrag och utjämnings.

Om det blir förändringar i antalet inflyttningar finns det en stor risk att kommunens bedömning av folkmängden blir en annan. Intäkterna anpassar sig tämligen direkt till en förändrad folkmängd. På kostnadssidan minskar volymerna men det kan uppstå svårigheter att anpassa personal och lokaler i verksamhet som bedrivs i egen regi.

Vidare kan investeringsnivån vara svår att förändra i det korta perspektivet. Investeringsnivån påverkas också av inflationen och de stigande priserna. Ökade priser i de pågående investeringsprojekten kommer att innebära hårda prioriteringar av pågående och kommande investeringar.

Prognos skatteintäkter

Den senaste prognosen för skatteintäkterna för planeringsperioden från SKR per februari 2024 visar på en årlig ökning på mellan 4,8 % - 6,0 %. Skatteintäkterna inklusive generella statsbidrag och utjämnings prognostiseras en ökning på mellan 3,0 % - 3,8 %.

De totala intäkterna ökar i relativt god takt åren 2025 till 2027. Delvis beror det på att kommunens befolkning växer snabbare och att kompensation för detta faller ut. På grund av att staten inte tillför resurser i takt med kostnaden för den kommunalekonomiska utjämnings sker en urholkning av statens bidrag. Detta syns som minskad regleringspost och ingår i posten generella statsbidrag och utjämnings i tabellen nedan.

Skatteintäkter (mnkr)	Budget	Prognos	Prognos	Prognos
Prognos per februari 2024	2024	2025	2026	2027
Skatteintäkter	5 118	5 375	5 699	5 970
Generella statsbidrag och utjämning	-448	-548	-689	-778
Skatteintäkter netto	4 670	4 827	5 009	5 192
<i>Varav kompensation eftersläpning</i>	23	3	0	0
<i>Förändring skatteintäkter</i>		6,0%	6,0%	4,8%
<i>Förändring skatteintäkter inklusive Statsbidrag och utjämning</i>		3,0%	3,8%	3,6%

Planeringsförutsättningar

Inför framtagandet av förslag till verksamhetsplan föreslås en uppräkningsram med 2 % av nämndernas ramar per år exklusive volym. All uppräkningsram som understiger utvecklingen av löner och priser i samhällsekonomin innebär ett effektiviseringskrav på kommunens verksamheter.

Ett mått på hur mycket kommunsektorns löner och priser ökar är prisindex kommunal verksamhet (PKV). PKV tas fram av SKR och är en sammanvägning av personalkostnader och övrig förbrukning och ska spegla innehållet i kommunens kostnader (i egen regi eller indirekt i det som köps).

SKR:s samlade bedömning av PKV för åren 2025 - 2027 uppgår till 6,3 %. PKV går ner 2025 främst på grund av att pensionskostnaderna beräknas bli lägre 2025 jämfört med året innan. PKV exklusive pension har en jämnare nivå mellan åren och för åren 2025 - 2027 uppgår det till 9,6 %. Denna ska jämföras med den föreslagna uppräkningsramen för Täby på 6,1 %. Det innebär ett årligt effektiviseringsbehov för verksamheterna kring 1 % per år.

Uppräkning	Budget	Budget	Plan	Plan	Ack
	2024	2025	2026	2027	2025-2027
<i>Prisindex kommunal verksamhet (PKV)</i>					
Arbetskraftskostnad*	5,2%	-0,2%	2,2%	3,6%	
Övrig förbrukning**	2,9%	2,5%	2,5%	2,5%	
PKV sammanvägt	4,5%	0,6%	2,3%	3,3%	6,3%
PKV sammanvägt exklusive pension	3,5%	3,2%	3,0%	3,1%	9,6%
<i>Förslag uppräkningsram Täby</i>		2,0%	2,0%	2,0%	6,1%

Källa: SKR cirkulär och MakroNytt per februari 2024

* Lönekostnadsförändring inkl. förändring i arbetsgivaravgifter.

**40 % lönekostnadsförändring och 60 % KPIF, konsumentprisindex med fast ränta för prognosåren.

Uppräkningen för nämndernas budgetramar föreslås ligga på en jämn nivå med 2 % per år för planeringsperioden för att ge verksamheterna stabilare planeringsförutsättningar samt att löneökningarna förutspås ligga på minst 2 % per år. Även personalomkostnadspålägget till verksamheterna föreslås ligga på en oförändrad nivå under planeringsperioden trots att den varierar mellan åren för kommunen som helhet. Bedömningen av nivån görs utifrån ett flerårsperspektiv så att nivån täcker kommunens kostnader för sociala avgifter och pensioner.

Planeringsprocess

Verksamheterna ska tillsammans med kommundirektören ta fram ett förslag till budget för år 2025 och plan för år 2026-2027 inom givna planeringsförutsättningar. Det ställer krav på verksamheterna att se över arbetssätt, processer och ompröva verksamheter. I arbetet ingår också en översyn av de områden som går med över- respektive underskott samt taxor och avgifter. Riktade besparingar kan bli nödvändiga liksom omprövning av verksamheter som inte når ekonomisk balans.

Nya inriktningar och satsningar för nämnderna, inom ramen för det utrymme som finns efter att kommunens resultatkrav uppnåtts, kan tillkomma inför uppdateringen av höstens verksamhetsplan.

Under våren 2024 arbetas förslag till verksamhetsplan 2025 fram. Nämnderna ges möjlighet att lämna sina yttrande för sin del på nämnden i juni. Förslaget ska innehålla:

- Förslag till nämndens verksamhetsplan med nämndmål, indikatorer, utvecklingsområden för år 2025 och ekonomiska ramar för år 2026-2027. Samt investeringsplan för åren 2025-2027.

Under hösten kommer verksamhetsplanen att uppdateras med:

- ny befolkningsprognos och eventuella konsekvenser på kostnader för volymer
- uppdaterad investeringsplan
- förändrade kapitalkostnader på grund av ändrad investeringsplan
- skatteunderlagsprognos
- eventuella anpassningar till den ekonomiska konjunkturen

Ekonomi

Förslag till budget för nämnderna ska utarbetas inom givna planeringsförutsättningar.

- Prisuppräknningen är 2 % per år.
- Uppräkning av intern overhead är 2 %.
- Internräntan är oförändrad på 2 %.
- Personalkostnadspålägget höjs till 40 %.
- Kostnader för volymer ska beräknas enligt befolkningsprognosen per mars 2024.
- Internhyror ska beräknas enligt självkostnadsprincipen så att de finansierar hyresobjektens kostnader.
- Kapitalkostnader ska beräknas på beslutade investeringsplaner.
- Investeringar ska prövas och prioriteras utifrån angelägenhetsgrad, alternativa finansieringsformer, omfattning och tidplan. Driftskonsekvenser ska tas med i beräkningarna.

Tidplan

25 mars	MBL § 11
25 april	Beslut om Planeringsunderlag 2025 i kommunstyrelsen (KS)
13 maj	Anmälan av Planeringsunderlag 2025 i kommunfullmäktige (KF)
Juni	Nämndernas yttrande om förslag till verksamhetsplan 2025
24 oktober	Beslut om verksamhetsplan 2025 i kommunstyrelsen (KS)
25 november	Beslut om verksamhetsplan 2025 i kommunfullmäktige (KF)

Uppföljning av ekonomi och verksamhet ska från och med 2025 göras per tertial. Det innebär att en ekonomisk uppföljning ska göras för perioden januari - april 2024 och delårsuppföljningen omfattar perioden januari - augusti 2024. Årsbokslutet är som tidigare per 31 december och omfattar hela året 2024.